

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

CoCoFe

Communicative Competency for Female Refugees on the Shop Floor.
Improving communication skills in the workforce.

IO1/A4 COCOFE KANSAINVÄLINEN RAPORTTI

IO1: Analyysi kielenkäytöstä
pienimuotoisilla liiketoiminta-aloilla ja
vähittäiskaupoissa, jotka työllistävät
naispakolaisia ja pakkomaahanmuuttajia.

2020-1-UK01-KA204-079046

IO1/A4 CoCoFe Kansainvälinen raportti

IO-viite:	IO1: Analyysi kielenkäytöstä pienimuotoisilla liiketoiminta-aloilla ja vähittäiskaupoissa, jotka työllistävät naispakolaisia ja pakkomaahanmuuttajia.
IO-johtaja:	CSI
Projektin nimi:	Communicative Competency for Female Refugees on the Shop Floor: Improving communication skills in the workforce
Projektin lyhenne:	CoCoFe
Projektinumero:	2020-1-UK01-KA204-079046

Asiakirjan tiedot

Kriteerit	Tiedot
Tuotoksen numero ja nimi:	IO1: Analyysi kielenkäytöstä pienimuotoisilla liiketoiminta-aloilla ja vähittäiskaupoissa, jotka työllistävät naispakolaisia ja pakkomaahanmuuttajia.
Asiakirjan laatija:	CSI, käänös LFI
Versio:	Ensimmäinen versio
Pvm:	25.01.2021

Asiakirjan versioiden hallinta

Versio	Pvm	Partneri	Kuvaus
1.0	25.01.2021	LFI	Ensimmäinen versio
2.0	25.01.2021	LFI	Lopullinen versio

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Raportin tarkoitus/tavoitteet	4
Tutkimuksen laajuus	5
Tutkimusmenetelmät	5
Lisäys olemassa olevaan kirjallisuuteen	5
Naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat Kyproksella, Isossa-Britanniassa, Suomessa, Ranskassa ja Espanjassa	6
Väestötiedot	6
Kansallinen tilanne	8
Vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa käytettävä kieli	10
Iso-Britannia	10
Kypros	11
Espanja	12
Ranska	13
Suomi	13
Johtopäätökset	14
Pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja maahanmuuttajien kielitarpeet	14
Iso-Britannia	15
Kypros	15
Espanja	16
Ranska	16
Suomi	17
Johtopäätökset	17
Yhteenveto	18
Tärkeimmät tulokset	18
Suositukset	18
Terminologian taksonomia	19
Iso-Britannia	19
Kypros	21
Ranska	23
Espanja	23
Suomi	23
Lähteet	24

Johdanto

Tämä on monikansallinen IO1-raportti (Tutkimus pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien käyttämästä kielestä) projektista CoCoFe: Communicative Competency for Female Refugees on the Shop Floor: Improving communication skills in the workforce.

CoCoFe-projektin viisi partneria suorittivat aineistotutkimuksen ja kenttätutkimuksen selvittääkseen millaista kieltä käytetään ja mitä kielitarpeita (kielianaalyysi) naispuolisilla pakolaisilla ja pakkomaahanmuuttajilla on työskennellessään pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa Kyproksella, Isossa-Britanniassa, Espanjassa, Suomessa ja Ranskassa. Sen lisäksi jokainen partneri koosti terminologian taksonomiaa (**katso Liite 1**), johon on kerätty sanoja ja lauseita, jotka ovat erityisen hankalia kohderyhmälle.

Tämän raportin tarkoituksena on toimia yhteenvetona partnereiden tekemistä johtopäätöksistä omissa raporteissaan, ja luoda perusta IO2: CoCoFe-verkkosivuston kehittämiseksi.

Raportin tarkoitus/tavoitteet

Tämän raportin tarkoitus on antaa tietoa kielenkäytöstä pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa, joissa naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat työskentelevät partnerimaissa (Kypros, Suomi, Iso-Britannia, Ranska ja Espanja). Tässä raportissa tuodaan myös esille naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien kielitarpeita partnerimaissa, ja vertaillaan epämuodollisen kielen terminologioiden taksonomioita kyseisissä työympäristöissä. Raportilla on seuraavat tavoitteet:

- Tunnistaa naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat, jotka työskentelevät kohdetyöympäristöissä partnerimaissa
- Tarkastella kielenkäyttöä pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa, joissa naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat työskentelevät partnerimaissa
- Tunnistaa partnerimaiden pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien kielitarpeet
- Tuottaa epämuodollisesta kielestä koottu terminologian taksonomia, jota käytetään kyseisissä työpaikoissa partnerimaissa
- Nostaa esiin puutteet ja lisätä tutkimustietoa

Tutkimuksen laajuus

Tutkimuksen laajuuden määrittää CoCoFe-projektin yleiset tavoitteet ja tarkoitus. Raportti tarkastelee viiden partnerimaan (Kypros, Suomi, Iso-Britannia, Ranska ja Espanja) pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien kielellisiä tarpeita. Raportissa keskitytään pääasiassa arvioimaan, puuttumaan ja vastaamaan puutteisiin, tarpeisiin ja haasteisiin, jotka liittyvät tähän ongelmaan.

Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä tässä raportissa käytettiin aineistotutkimusta ja kenttätutkimusta. Aineistotutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista aineistoa (esim. tilastotietoja), nykyisten käytäntöjen tarkastelua, sekä lisäksi kvalitatiivista analyysia (kirjallisuus- ja politiikkakatsaukset, sekä käytäntöjen tarkastelu) koskien työssäkäyviä naispuolisia pakolaisia ja pakkomaahanmuuttajia viidessä partnerimaassa. Kenttätutkimus sisälsi haastatteluja jokaisesta partnerimaasta kolmelta sidosryhmän edustajalta, joiden työnkuva ja asiantuntijuus liittyy käsiteltävään aiheeseen. Vaikka aineistotutkimus ja kenttätutkimus ovat menetelminä erilaisia, niitä ei suoritettu toisistaan erillisinä vaiheina. Sen sijaan ne täydensivät toisiaan. Esimerkiksi aineistotutkimuksen avulla löytyi vähittäiskaupan ja pienteollisuuden toimijoita, sekä sopivia henkilöitä haastateltaviksi. Samoin kenttätutkimuksessa tehdyt haastattelut antoivat tärkeitä näkökulmia koskien vaikeita sanoja ja lauseita, sekä kielitarpeita. Nämä asiat eivät välttämättä nousisi esille pelkässä aineistotutkimuksessa.

Lisäys olemassa olevaan kirjallisuuteen

Tämä raportti lisää tutkimustietoa seuraavalla kolmella tavalla:

- Päivittämällä olemassa olevaa tutkimustietoa aiheesta analysoimalla viimeaikaista ja asianmukaista tietoa ja lähteitä, ja luomalla sanastoa epämuodollisesta kielestä, jota käytetään vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa.
- Aineistotutkimuksen ja kenttätutkimuksen menetelmien yhdistäminen täydentää niitä tutkimuksia, jotka perustuvat vain yhteen näistä kahdesta tutkimusmenetelmästä.
- Valitessaan haastateltavia, tämän raportin kirjoittajat ottivat yhteyttä sidosryhmiin, joilla on erilaisia hallinnollisia suhteita naispakolaisiin ja naispuolisiin pakkomaahanmuuttajiin ja siten kokemusta näiden kielellisistä tarpeista. Vaikka haastateltavilla oli yhteneväisiä näkemyksiä siitä, mitkä ovat tärkeimmät tarpeet ja haasteet, kun lisätään tietoisuutta työntekijöiden oikeuksista maahanmuuttajayhteisöissä, heillä oli myös toisistaan poikkeavia ajatuksia. Eri näkökantojen huomioiminen oli tärkeää, koska se osoitti, että olemassa olevat puutteet ja tarpeet eivät ole muuttumattomia. Se, mitä nämä puutteet ja tarpeet ovat, voi myös riippua sidosryhmän edustajan suhteesta käsiteltävään aiheeseen.

Naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat Kyproksella, Isossa-Britanniassa, Suomessa, Ranskassa ja Espanjassa

Tässä kappaleessa luodaan yleiskatsaus naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien tilanteeseen partnerimaissa. Naispuolisista pakolaisista ja pakkomaahanmuuttajista kerrotaan tilastotietoja kustakin maasta, selvitetään heidän työnsaantimahdollisuuksiaan, ja minkälaista kansalliskielenopetusta on tarjolla näissä partnerimaissa.

Väestötiedot

Tilastojen mukaan vuonna 2020 Iso-Britannia tarjosi turvapaikkaa tai humanitaarista suojelua 20 339 henkilölle. Maaliskuun 2019 ja 2020 välisenä aikana Britannia myönsi turvapaikan 12 863 henkilölle, mikä on 40 % enemmän edellisvuoteen verrattuna (Gov.uk, 2021). Samana vuonna raportointiin, että 16 % kaikista työssäkävivistä Isossa-Britanniassa ovat ulkomaalaistaustaisia. The Migration Observatory (joka tilastoi ja tutkii maahanmuuttoon liittyviä asioita) on todennut, että ulkomaista syntyperää olevia naisia oli työllistettynä vähemmän kuin Britanniassa syntyneitä (67 % ulkomaista syntyperää ja 73 % Britanniassa syntyneitä). Vuonna 2020 18 % ulkomaalaisista työntekijöistä työskenteli vähittäiskaupan alalla ja 19 % tuotannon alalla (Migration Observatory, 2020).

Kyproksella oli tilastojen mukaan vuonna 2018 noin 71 797 kolmansien maiden kansalaista, jotka oleskelevat maassa laillisesti. Heistä 88 %:lla on väliaikainen oleskelulupa ja 12 %:lla on pitkäaikainen oleskeluoikeus. Yleisimmät oleskelun syyt ovat työ (45 %), perheen yhdistäminen (13 %), ja kansainvälinen suojelu (11 %), kuten osoittaa 31. heinäkuuta 2016 väestörekisteri- ja maahanmuutto-osaston julkaisema tieto¹. Lisäksi viimeisimmän eli 2011 vuoden väestönlaskennan mukaan² kolme yleisintä lähtömaata, joista tullaan Kyprokselle ovat Filippiinit, Venäjä ja Sri-Lanka.

Espanjassa havaittiin, että 50,8 % maahanmuuttajista on naisia (kansallinen tilastokeskus, tammikuu 2021). Näistä naismaahanmuuttajista suuri osa on työllistynyt tietyille aloille, yleensä töihin, jotka liittyvät kodinhoitoon ja hoivatyöhön. Comisión Española de Ayuda al Refugiado [Espanjan pakolaisavun toimikunta] (CEAR) raportoi, että Espanjassa oli viime vuonna kolmanneksi eniten turvapaikanhakijoita EU:ssa. Hakijoita oli eniten Venezuelasta ja Kolumbiasta. Raportissa mainitaan, että vain 5 % niistä lähes 115 000 henkilöstä, joiden hakemus käsiteltiin, saavutti kansainvälisen suojelun (mikä on kaukana 33 %:n yhteisön keskiarvosta), 45 %:lle myönnettiin oleskelulupa humanitaarisista syistä, ja 60 % jäi oman onnensa nojaan.

¹[http://www.moi.gov.cy/moi/CRMD/crmd.nsf/All/5AB4DABEBE439315C2257FA8003AAFF7/\\$file/7.%20MONTHLY%20STATS_JULY%202016.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/CRMD/crmd.nsf/All/5AB4DABEBE439315C2257FA8003AAFF7/$file/7.%20MONTHLY%20STATS_JULY%202016.pdf)

²[https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/3D52D8F17C418CFAC2257EEA00346671/\\$file/POPULATION_CENSUS-2011_VolIII-EL-261015.pdf?OpenElement](https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/3D52D8F17C418CFAC2257EEA00346671/$file/POPULATION_CENSUS-2011_VolIII-EL-261015.pdf?OpenElement)

Ranskassa eniten hakijoita oli Afganistanista (8888 ensimmäisen hakemuksen jättänyttä aikuista), Bangladeshista (4345), Pakistanista (4345), Guineasta (2781), ja Norsunluurannikolta (2742)³. Naisia on suhteessa eniten hakijoissa, jotka ovat Afrikasta tai Amerikoista, erityisesti Dominikaanisesta tasavallasta (68,5 %), Norsunluurannikolta (55,6 %), ja Angolasta (56,2 %). Sen sijaan aasialaisialaissa hakijoissa on vähän naisia: pakistanilaisista vain 5,4 %, bangladeshilaisista ja afgaaneista 8 %⁴. Ranskassa naispakolaisten ja -maahanmuuttajien työllisyysaste on alhaisempi kuin miesmaahanmuuttajien ja niiden naisten, jotka eivät ole maahanmuuttajia. Naismaahanmuuttajista 23 % on teollisuustyöläisiä, verrattuna 10 %:iin naisista, joilla ei ole maahanmuuttajataustaa. Mutta miehiin verrattuna on puolta pienempi todennäköisyys, että he työskentelevät teollisuudessa (vähän yli 10 % verrattuna 20 %:iin). Naisia on erityisen paljon suorissa henkilökohtaisissa palvelusuhteissa (lastenhoidossa, vanhusten kodinhoidossa, siivoajina, vahtimestareina): 26 % työskentelee näillä aloilla, verrattuna 11 %:iin naisista, jotka eivät ole maahanmuuttajia. Heitä on myös runsaasti töissä, joissa ei vaadita ammattitaitoa, esimerkiksi ravintolassa, hotelleissa, supermarketeissa, siivouksessa ja yrityspalveluissa⁵.

Suomen Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan vuonna 2015 Suomeen saapui huomattava joukko turvapaikanhakijoita, noin 32 476. Hakijoista lähes kaksi kolmasosaa oli irakilaisia (20 485). Muiden hakijoiden lähtömaa oli Afganistan (5214 hakijaa), Somalia (1981), Syyria (877), Albania (762), ja Iran (619). Tietojen mukaan naismaahanmuuttajien ja -pakolaisten työllisyysaste on alhaisempi kuin miesten (Taulukko 2. Sarvimäki, 2017).

Kaiken kaikkiaan, yllä listattujen väestötietojen perusteella voidaan todeta, että pakolaisten ja maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt kaikissa viidessä partnerimaassa. Suomessa määrä on kasvanut vähiten johtuen pohjoisesta maantieteellisestä sijainnistaan Euroopassa. Voidaan myös todeta, että Kyproksella, Isossa-Britanniassa ja Suomessa useimmat pakolaiset ja maahanmuuttajat ovat kotoisin Aasiasta ja Lähi-Idästä, kun taas Ranskassa useimmat pakolaiset ja maahanmuuttajat ovat alun perin Afrikasta ja Saharan eteläpuolisista maista, ja Espanjassa he olivat Etelä-Amerikan maista. Yleinen huomio oli, että naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat työllistyvät heikommin vastaanottavassa valtiossa verrattuna miespuolisiin pakolaisiin ja maahanmuuttajiin tai kun verrataan naisiin, jotka eivät ole maahanmuuttajia. Lopuksi todettiin myös, että useimmat naispakolaiset ja -pakkomaahanmuuttajat työllistyvät yleensä matalapalkkaisille aloille ja töihin, jotka eivät vaadi ammattitaitoa verrattuna miespuolisiin pakolaisiin ja maahanmuuttajiin. Yleisimmät työllistäjät olivat kodinhoito, siivous, hoiva-ala, vähittäiskauppa ja ravintolat.

Kansallinen tilanne

Isossa-Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan monilla pakolaisnaisilla on vaikeuksia saada englannin kielen opetusta voidakseen kotoutua Britanniaan ja löytääkseen työpaikan. Alice Bloch (2004) nostaa esille, että työnsaanti on ratkaisevan tärkeää, jotta pakolaisnaiset pystyvät

³ Ibid.

⁴ https://ofpra.gouv.fr/sites/default/files/atoms/files/rapport_dactivite_de_lofpra_-_2020.pdf (sivu 13) luettu 15 heinäkuuta 2021

⁵ <https://www.histoire-immigration.fr/questions-contemporaines/economie-et-immigration/dans-quels-secteurs-economiques-les-femmes> luettu 15 heinäkuuta 2021

kotoutumaan onnistuneesti uuteen yhteiskuntaan. Ilman englannin kielen opetusta he voivat päätyä tilanteeseen, jossa he ovat alipalkattuja ja ylityöllistettyjä. Tämän seurauksena naiset saattavat joutua pakosta työskentelemään epäsäännöllisinä aikoina huolimatta siitä, että heillä on perhe huolehdittavana, joka tarvitsee heitä kotona tiettyinä kellonaikoina, esimerkiksi pienet lapset. Suur-Lontoon yleishallinnon (Greater London Authority) 2012 tuottama raportti painottaa englannin kielen opetuksen järjestämisen tärkeyttä mm. kouluissa, joissa lasten vanhemmat ovat pakolaistaustaisia, koska naispakolaisten ei välttämättä ole mahdollista kustantaa englannin yksityistunteja, ja he voivat joutua jonotuslistalle pitkäksi aikaa.

Samoin YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n Kyproksella teettämän kotouttamisraportin mukaan vastaanottavan maan kielen oppiminen on ehdottoman tärkeää, jotta voidaan edistää pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien sopeutumista vastaanottavan maan yhteiskuntaan.⁶ Tärkein huomio on, että vastaanottavan maan kielen oppiminen on avainasemassa kotoutumisessa työllistymisen kannalta⁷. Vaikka tunnustetuilla pakolaisilla on mahdollisuus työllistyä kaikille aloille Kyproksella, heillä on silti suuria työnsaantivaikeuksia kielimuurin takia⁸. Kyproksella tehtyjen tutkimusten mukaan naispuolisilla pakolaisilla ja pakkomaahanmuuttajilla on suurempia vaikeuksia sekä kotoutumisessa että työnsaannissa korkeammasta kielimuurista johtuen⁹. Tästä huolimatta Kyproksella ei ole erityistä kotouttamispolitiikkaa, ja kieleen liittyvää kotouttamista säädelään ammatillisen pätevöitymisen ja koulutuksen kautta. Koulutuksen järjestämisestä vastaavat kansalaisjärjestöt ja EU:n rahoittamat projektit, jotka tarjoavat kreikan kielen kursseja¹⁰.

Espanjassa todettiin, että tilanne on epävarmempi ja sosioekonomisesti suojattomampi naispuolisille pakolaisille ja maahanmuuttajille, koska suuri osa heistä jää jumiin alimpaan sosiaali- ja työvoimarakenteeseen Espanjassa. Tähän liittyen Instituto de la Mujer (Naisten instituutti) nostaa esiin, että naismaahanmuuttajilla on poikkeavat tarpeet verrattuna miesmaahanmuuttajiin ja muuhun väestöön.

Ranskassa kansallisen tilastokeskuksen (INSEE) vuonna 2016 tekemä tutkimus osoittaa, että maahanmuuttajien työnsaannin todennäköisyys korreloi hyvin pitkälle ranskan kielen taidon kanssa¹¹. Kielitaito vaikuttaa siihen, minkälaisen työn maahanmuuttaja saa suhteessa koulutukseensa ja taitoihinsa. Esimerkiksi, jos henkilö osaa täydellisesti ranskaa, hänen palkkansa on noin 15 % korkeampi muihin maahanmuuttajiin verrattuna. Ranskan kotouttamispolitiikka ja maahanmuuttajien oikeudet perustuvat 7. maaliskuuta 2016 voimaan tulleeseen valtion integrointisopimukseen (CIR - Contrat d'intégration républicaine). Se sisältää Ranskan maahanmuuttoviraston (Ofii) tarjoaman kielikoulutuksen maahanmuuttajille, jotka eivät ole saavuttaneet A1-taitotasoa. Kurssien kesto on 50, 100 tai 200 tuntia, jonka lisäksi kaikki maahanmuuttajat osallistuvat kaksipäiväiseen kansalaistaitojen opetukseen. Ranskassa monet ammatilliset järjestöt ovat todenneet, että kielen oppiminen olisi nopeampaa ja tehokkaampaa, jos se olisi osana työhön kouluttautumista. Pakolaiset, jotka haluavat kotoutua yhteiskuntaan

⁶ https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/07/Integration_Report_2018.pdf

⁷ <https://www.glimer.eu/wp-content/uploads/2020/09/WP6-Policy-Brief-Cyprus.pdf>

⁸ <https://support-refugees.eu/media/sofie-national-report-cy-en.pdf>

⁹ <https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/2020/06/WP5-Report-Cyprus-Labour-Market.pdf>

¹⁰ <https://support-refugees.eu/media/sofie-national-report-cy-en.pdf>

¹¹ <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2122739?sommaire=2122750> luettu 16 heinäkuu 2021

tarvitsevat soveltavaa ranskan taitoa, eli ammatillisen kielen hallintaa. Tästä syystä on kehitetty erilaisia kielikoulutusohjelmia, ja ne ovat myös naispakolaisten ja -maahanmuuttajien saatavilla.

Suomessa Tilastokeskuksen vuonna 2014 teettämän laajan ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointitutkimuksen (UTH) mukaan pakolaisilla on korkeampi työttömyysaste verrattuna suomalaisiin. Tätä saattaa selittää pakolaisten alhaisempi koulutusaste: tutkimukseen osallistuneista pakolaistaustaisista henkilöistä 40 oli suorittanut enintään peruskoulun, ja osalla oli heikko lukutaito tai he olivat täysin lukutaidottomia. Kun tarkastellaan maahanmuuttajien taitoja, kaikissa lähteissä painotetaan suomen kielen oppimisen tärkeyttä. Kielitaidon puute, eli lähinnä suomen, mutta myös englannin, nähdään suurimpana esteenä kotoutumiseen ja työn saamiseen. Pittaway ja Van Genderen Stort (2011) kirjoittavat, että Suomessa naispakolaiset pitävät työnsaantia vaikeana, jos ei puhu hyvää suomea (s. 36). Lisäksi naispakolaiset kokevat suomen kielen opetuksen sisällön olevan pääsääntöisesti samanlaista kaikille, kun tarvittaisiin räätälöityjä kursseja eri ryhmille ja koulutustasoille (esimerkiksi vanhuksille, kirjoitustaidottomille, traumataustaisille oppijoille, ja sellaisille, jotka eivät ole tottuneet länsimaisiin opetusmetodeihin). Suomen kielen taito vaikuttaa olevan merkittävämpää naisille tarjolla olevista töistä johtuen. Miehet työskentelevät enemmän teknisillä aloilla, jossa suomen kieltä ei tarvita, esimerkiksi insinööreinä, rakennus- tai kuljetusalalla.

Kansallista tilannetta tarkastellessa kaikissa viidessä partnerimaassa ollaan yhtä mieltä, että jos ei osaa vastaanottavan maan kieltä, sillä on merkittävä vaikutus naispuolisten pakolaisten ja maahanmuuttajien työnsaantiin, mikä taas vaikuttaa heidän kotoutumiseensa yhteiskuntaan. Viidestä partnerimaasta ainoastaan Ranskassa on osoitettu olevan hyvin jäsenneily kotouttamispolitiikka, joka tarjoaa ranskan kielen opetusta naispuolisille pakolaisille ja pakkomaahanmuuttajille. Lisäksi Ranskassa monet organisaatiot tarjoavat kielikoulutusta sekä kotouttamislainsäädännön mukaista koulutusta. Sen sijaan Kyproksella ei ole kotouttamispolitiikkaa lainkaan ja kielen opetusta on hyvin rajatusti. Isov-Britanniassa kielitunnit eivät välttämättä ole ilmaisia tai niihin on pitkä jono. Suomessa kielen opetus ei ole räätälöity pakolaisten tarpeita vastaavaksi. Yhteenvetona voidaan sanoa, että kaikissa viidessä partnerimaassa on selkeä tarve räätälöidyille erityiskielikursseille, jotka lisäävät naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien työnsaantimahdollisuuksia, ja näin parantaa heidän kotoutumistaan yhteiskuntaan.

Vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa käytettävä kieli

Partnerit kaikissa viidessä maassa suorittivat sekä aineisto- että kenttätutkimuksen selvittääkseen millaista kieltä käytetään vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa Kyproksella, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Espanjassa ja Suomessa. Tutkimusten tuloksista on tehty yhteenveto alle:

Iso-Britannia

Tutkimukset Isossa-Britanniassa osoittivat, että sen lisäksi että työnsaanti voi olla vaikeaa, jos ei osaa englantia, myös työpaikalla käytettävä ammattikieli, muodollisen ja epämuodollisen kielen käyttö, kielirekisterit ja merkitykset, idiomaattiset ilmaisut, slangi, lyhenteet, kiro sanat ja rento jutustelu voivat olla haastavia työntekijöille.

Aineistotutkimuksen löydösten mukaan kaikissa työpaikoissa on tärkeää osata erottaa muodollisen ja epämuodollisen kielen käyttö. Kieli, jota käytetään kollegojen kanssa voi erota merkittävästi siitä, kun kommunikoidaan johdon kanssa. Esimerkiksi kollegaa voi tervehtiä sanomalla "hi", "alright", tai "howzitgoing". Sen sijaan johdon henkilöitä puhutellaan sanomalla vaikka "hello" tai "how are you". Joissain tilanteissa saatetaan käyttää "Sir" ja "Madam", tai mahdollisesti Mr. ja Mrs. ja henkilön sukunimeä. Muodollisuuden aste riippuu tietenkin täysin työpaikasta ja sen kulttuurista. Asiakkaiden kanssa kommunikoidessa on aina suotavaa olla kohtelias, ja puhutella henkilöä käyttämällä "Sir" tai "Madam", kun ei olla tuttuja. Työkaverit, jotka tuntevat toisensa hyvin, voivat puhutella toisiaan sanoilla "love", "babe" tai "hun/honey". Kyse on tuttavallisuudesta eikä siinä ole mitään romanttista. Nämä ilmaisut eivät ole hyväksyttäviä asiakkaiden tai johdon kanssa. Tämän lisäksi monilla työpaikoilla on omaa erityissanastoa ja sanontoja, joita muiden voi olla vaikea ymmärtää. Tätä sanotaan ammattislangiksi.

Isossa-Britanniassa tehdyn kenttätutkimuksen mukaan englannin kielen osaamista vaaditaan lähes aina työpaikan saamiseksi Britanniassa. Tämä tarkoittaa englannin kielen kirjoittamista, puhumista, sekä kuullun- ja luetunymmärtämistä. Tosin vaadittava taitotaso riippuu aina alasta ja työpaikasta. Kenttätutkimuksessa selvisi myös, että erityisesti naismaahanmuuttajille tarkoitettuja kursseja ei ole tarjolla. Lisäksi pakolais- ja maahanmuuttajataustaisille työntekijöille pitäisi antaa riittävästi aikaa, koulutusta ja mahdollisuus kysyä, jos he eivät ymmärrä joitain ilmaisuja. Kun tarkasteltiin työntekijöiden, esihenkilöiden ja asiakkaiden välistä kommunikointia, todettiin, että kollegat voivat keskustella keskenään epämuodollisesti, mutta asiakkaiden kanssa käytetty kieli on aina muodollista. Myös työntekijöiden ja työnantajien välisessä vuorovaikutuksessa käytetään yleensä muodollista englantia. Kenttätutkimuksessa nousi esille haasteina myös slangin käyttö ja aksentit.

Kypros

Kyproksella kielitilanne on jokseenkin poikkeava. Kyproksen virallinen kieli on kreikka¹², kyproslaisille opetetaan kreikkaa koulussa, ja kaikissa virallisissa menettelyissä ja palveluissa käytetään yleiskreikkaa. Mutta Kyproksella on oma murteensa, kyproksenkreikka. Arvanitin mukaan vuosikymmenten aikana on tapahtunut suuri muutos yleiskreikan ja kyproksenkreikan välillä¹³. Hän toteaa, että vaikka kyproksen kieltä pidetään kreikan murteena, yleiskreikka ja kyproksenkreikka ovat hyvin erilaisia¹⁴. Tämä on tärkeä mainita, koska kreikkaa opiskelleet naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat, jotka työskentelevät vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa, saattavat silti kokea kyproksenkreikan poikkeavan ääntämyksen ja aksentin haastavina arjessaan. Kirjallisuuslähteissä todetaan myös, että Kyproksella kommunikointi on yleensä hyvin epämuodollista¹⁵. Vähittäiskaupan alalla on tavallista, että useimmat kaupungeissa asuvat kyproslaiset hallitsevat vähintään englannin perusteet, ja yleensä kauppojen ja ravintoloiden työnantajat palkkaavat sellaisia työntekijöitä, jotka osaavat englantia¹⁶. Kenttätutkimus osoitti, että kyproslaisessa vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa ei käytetä muodollista kieltä, edes työnantajan ja työntekijöiden välillä. Tämä johtuu siitä, että kreikan kielen osaaminen ei aina ole välttämätöntä työn saamiseksi, kunhan työntekijä osaa englantia, ja yleensä tämän alan töissä käytetään sekaisin kreikkaa ja englantia.

Espanja

Aineistotutkimus osoittaa, että maahanmuuttajille tarkoitettuja espanjan kielen kursseja on tarjolla runsaasti, ja niitä järjestävät usein maksutta eri valtion tahot ja kolmannen sektorin toimijat. On yleinen käytäntö, että monet kunnat Espanjassa tarjoavat espanjan kielen perusopetusta maahanmuuttajille osana kotouttamisprosessia, erityisesti suuremmissa kaupungeissa, mihin maahanmuuttajat yleensä ensin asettuvat. Näiden kurssien hyöty työnsaannin kannalta on rajoittunut, koska niillä opetetaan lähinnä perustason espanjan kieltä. Vaikka kurssit tarjoavat tarpeellisen ensikosketuksen kieleen ja täyttävät opiskelijoiden perustarpeet kielen suhteen, ne eivät yleensä riitä kattamaan työnsaannin kannalta vaadittavaa kielitaitoa. Maahanmuuttajat paikkaavat opetuksen puutetta omin keinoin, kuten yksityistunneilla jos heillä on niihin varaa, tai harjoittelemalla kieltä arkivuorovaikutuksessa syntyperäisten puhujien kanssa.

Vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa työskennellessä käytetty kieli on yleisimmin epämuodollista. Tämä aiheuttaa maahanmuuttajille kaksinkertaisen haasteen. Toisaalta epämuodollinen puhe voi poiketa huomattavasti kirjakiielestä, jota kursseilla yleensä opetetaan. Toisaalta taas espanjan monet aksentit ja murteet voivat aiheuttaa maahanmuuttajille sen, että kielen oppiminen voi hidastua, jos joutuu vaihtamaan asuinalueetta tai työpaikkaa. Kenttätutkimus

¹² https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_en

¹³ https://escholarship.org/content/qt3qx6t51c/qt3qx6t51c_noSplash_ddd4cc95cc95e3c5767d8dbce9fc56a6.pdf

¹⁴ Ibid

¹⁵ <https://culturalatlas.sbs.com.au/cypriot-culture/cypriot-culture-communication>

¹⁶ https://www.kiprinform.com/en/cyprus_interesting/the-cypriot-language/

osoitti, että pienteollisuudessa espanjan perustaidot riittävät työpaikan saamiseksi, sen sijaan vähittäiskaupassa kieltä pitää osata sujuvasti, jotta tulisi palkatuksi. Tämä johtuu jokapäiväisestä kommunikoinnista asiakkaiden kanssa kaupassa. Yleensä vähittäiskaupassa käytetty kieli on kuitenkin epämuodollista. Tämä koskee myös työntekijöiden ja asiakkaiden välistä vuorovaikutusta, jotta luodaan tuttavallinen yhteys, poikkeuksena vanhemmat ihmiset, joiden kanssa käytetään muodollisempaa kieltä.

Ranska

Ranskassa tehdyn aineistotutkimuksen perusteella jopa vähäistä ammattitaitoa vaativilla aloilla, kuten vähittäiskaupassa tai teollisuudessa, jossa maahanmuuttajanaiset työskentelevät, vaaditaan erityiskielitaitoa. Vuorovaikutustilanteissa tarvitaan suullista kielitaitoa, koska työntekijöiden täytyy ymmärtää annettuja ohjeita, esitellä itsensä asiakkaille, vaihtaa tietoja, raportoida toimintojaan, tai verbalisoida työtehtävänsä työkokemuksen validointiprosessissa saavuttaakseen tietyn ammattipätevyyden. Toiseksi, oikeanlainen kommunikointitapa on välttämätöntä, koska työntekijöiden täytyy ymmärtää työpaikan toimintatavat, mutta myös turvallisuusohjeet, lyhyet tiedonannot (esimerkiksi valotauluilla), edellisen vuoron lähettämät merkinnät, esihenkilöiden raportit, selvitykset tai asiakkaiden jättämät viestit.

Kenttätutkimuksen perusteella ilmeni, että Ranskassa epämuodollisen kielen käyttö riippuu maahanmuuttajanaisten koulutustasosta. Lisäksi todettiin, että naispuolisten pakolaisten ja pakkomaahanmuuttajien työssä käyttämästä epämuodollisesta kielestä tulisi järjestää erityiskoulutuksia, koska tavalliset kurssit voivat olla liian yleisiä eivätkä siten anna tarvittavaa kielitaitoa erityyppisiin töihin. Sen lisäksi kenttätutkimus osoitti, että aksentti ja ääntäminen ovat esteitä muille kuin syntyperäisille ranskan puhujille. Ranskassa ihmiset eivät yleensä puhu montaa kieltä, eivätkä he ole siksi tottuneita eri aksentteihin. Sen takia maahanmuuttajat, joilla on voimakas aksentti, tulevat helposti väärinymmärretyiksi, tai heitä ei ymmärretä ollenkaan. Tästä syystä ranskan ääntämykseen keskittyvät kielitunnit ovat erittäin hyödyllisiä maahanmuuttajille. Kieliopissa konditionaalien hallinta on tärkeää, koska se tekee pyynnöistä kohteliaampia. Jotta he voivat työskennellä kaupan alalla, on välttämätöntä, että naismaahanmuuttajat opettelevat konditionaalien keskustellakseen asiakkaiden ja esihenkilönsä kanssa. Lopuksi mainittakoon, että muodollista kieltä ei käytetä tai vaadita pienteollisuudessa ja vähittäiskaupassa.

Suomi

Suomen kielen käytöstä vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa ei ole virallisia raportteja, mutta kenttätutkimuksen perusteella näillä aloilla käytetään yleensä epämuodollista kieltä. Epämuodollisella kielellä tarkoitetaan esimerkiksi muodollisten tervehdysten puuttumista, ja että asiakkaita ei teititellä. Tervehdyksenä on epämuodollinen "hei", eikä muodollisempi "päivää". Joissain tilanteissa käytetään muodollista kieltä, mutta tämä tapahtuu yleensä työntekijöiden ja asiakkaiden välillä. Todettiin myös, että suullinen kielitaito on erittäin tarpeellinen kaupan alalla,

koska on tärkeää voida kommunikoida ystävällisesti ja rennosti asiakkaiden kanssa. Kenttätutkimus osoitti myös, että on erittäin tärkeää tarjota riittävästi kursseja pakolaisille, jotta he voivat kehittää suomen kielen taitojaan, ja erityisesti puhekielen osaaminen oli välttämätöntä työpaikan saamiseksi palvelu- ja kaupanaloilla.

Johtopäätökset

Yllä olevan perusteella voidaan vetää useita johtopäätöksiä vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa käytettävästä kielestä viidessä partnerimaassa. Kyproksella, Espanjassa, Ranskassa ja Suomessa näillä aloilla käytetään pääsääntöisesti epämuodollista kieltä. Epämuodollista kieltä voidaan käyttää työntekijöiden ja kollegojen välillä, työntekijöiden ja asiakkaiden välillä, ja jopa työntekijän ja työnantajan välillä. Sen sijaan Isossa-Britanniassa, jossa epämuodollinen kieli on hyväksyttävää joissain tilanteissa, työnantajan sekä asiakkaiden kanssa käytetään useimmiten muodollista kieltä. Kielivaatimukset työpaikan saamiseksi vaihtelevat eri partnerimaissa. Isossa-Britanniassa englanti on valtakieli, ja jonkinasteista englannin osaamista vaaditaan aina. Kyproksella sen sijaan ei aina vaadita kreikan kielen osaamista, jotta saisi töitä. Espanjassa, Ranskassa ja Suomessa kansallisen kielen osaaminen auttaa työpaikan saamisessa sellaisilla aloilla, joissa kommunikoidaan asiakkaiden kanssa (esimerkiksi vähittäiskaupassa), mutta pienteollisuuden työpaikoissa kansallisen kielen osaaminen ei ole välttämätöntä. Lopuksi todettiin, että Isossa-Britanniassa ja Ranskassa naispakolaisilla ja -maahanmuuttajilla voi olla vaikeuksia aksenttien ja slangin ymmärtämisessä, kun taas Kyproksella puhuttu murre voi olla haastavaa.

Vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja maahanmuuttajien kielitarpeet

Partnerit kaikissa viidessä maassa suorittivat aineistotutkimuksen kartoittaakseen vähittäiskaupassa ja pienteollisuudessa työskentelevien naispuolisten pakolaisten ja maahanmuuttajien kielitarpeita Kyproksella, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Espanjassa ja Suomessa. Tutkimusten tuloksista on tehty yhteenveto alle.

Iso-Britannia

Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa kieleen liittyen nousi esiin ääntämyksen suuri merkitys työympäristössä. Sanojen väärä ääntämys voi johtaa väärinymmärryksiin. Myös eri aksentit ja alueelliset murteet voivat tuottaa hankaluuksia, jos ne eivät ole tuttuja. Riippumatta työpaikan sijainnista on yleistä, että ihmiset ovat kotoisin eri puolilta Britanniaa. Esimerkiksi työ voi olla Readingissä, mutta työntekijät voivat olla alun perin Walesista, Skotlannista, Liverpoolista, Newcastlesta tai Pohjois-Irlannista. Osa työntekijöistä voi olla ulkomaalaisia, jotka myös opettelevat englantia. Liverpoolista kotoisin oleva (heistä käytetään joskus nimitystä "scouse") puhuu yleensä nopeasti, ja aksentti on kova ja nasaali. Heillä on myös eri merkityksiä useille sanoille. Tämän lisäksi monilla kaupan ja teollisuuden aloilla ei yleensä käytetä yleiskieltä, joka on tutumpaa henkilöille, jotka eivät ole syntyperäisiä kielen puhujia. Sen sijaan käytetään paljon slangia ja yhtäjaksoista puhetta, joka voi olla hyvin nopeaa ja vaikea ymmärtää aluksi. Lopuksi, tämän tyyppisillä toimialoilla käytetään monesti myös paljon idiomaattisia ilmaisuja. Useimmat syntyperäiset puhujat käyttävät niitä sekä töissä, että töiden ulkopuolella arkielämässä. Jos ei ole aiemmin kuullut näitä ilmaisuja, voi olla vaikea ymmärtää niiden merkitystä. Idiomeja ja kuvakieltä ei ole tarkoitus tulkita kirjaimellisesti. Kuten idiomit, myös fraasiverbit eivät ehkä avaudu muille kuin syntyperäisille puhujille, koska sanat itsessään voivat tarkoittaa jotain muuta kuin yhdistettynä fraasiverbissä.

Kypros

Kyproksella tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että kohdennetulle kotouttamispolitiikalle olisi merkittävä tarve. Tällä hetkellä tarjolla on vain rajoitetusti mahdollisuuksia maahanmuuttajille ja pakolaisille, ja erityisesti naispuolisille pakolaisille ja pakkomaahanmuuttajille. Mediterranean Institute of Gender Studiesin mukaan kieltä koskeva kotouttamispolitiikka ohittaa yleensä naisten tarpeet, johtuen siitä, että he ovat myös äitejä ja pitävät huolta perheen kodista¹⁷. Yhtä lailla kotouttamisstrategioita on kritisoitu siitä, että ne eivät ota huomioon sukupuolta, kun kyse on naispuolisista pakolaisista ja pakkomaahanmuuttajista¹⁸. Kreikan kielen kurseilla ei oteta

¹⁷ <https://medinstgenderstudies.org/gender-dynamics-across-reception-and-integration-in-cyprus/>

¹⁸ <https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/2020/06/WP5-Report-Cyprus-Labour-Market.pdf>

huomioon naispakolaisten ja -maahanmuuttajien tehtävää huoltajina, koska useimmat kurssit pidetään iltpäivisin, mikä ei osu samaan aikaan lastenhoitovelvollisuuksien kanssa¹⁹.

Espanja

Espanjassa tutkimuksissa nousi esiin useita kieleen liittyviä tarpeita ja haasteita. Ensinnäkin todettiin, että voi olla vaikeaa ymmärtää ironiaa ja lauseita, joilla on kaksoismerkitys. Koska näitä käytetään päivittäin, naispakolaisten ja naismaahanmuuttajien on vaikea pysyä mukana keskusteluissa. Samoin sanojen suvut tuottavat hankaluuksia, eli ovatko sanat ja artikkelit maskuliineja vai feminiinejä. Espanjan kielessä koettiin myös hankalaksi, että ihmiset puhuvat hyvin nopeasti eivätkä artikuloi kovin selvästi, mikä vaikeuttaa keskustelua ja ymmärtämistä, jos ei osaa espanjaa sujuvasti. Ääntämisessä vaikeina pidettiin sanoja, joissa on c, s tai rr.

Ranska

Ranskassa tehtyjen tutkimusten perusteella todettiin, että 11 prosentilla ihmisistä (pääosin maahanmuuttajia) on vaikeuksia suullisen ja kirjallisen kielen kanssa, ja tämä prosenttiluku on suurempi Ile-de-Francen alueella, jossa asuu paljon maahanmuuttajia. Kielenoppimisesta on muodostunut suuri huolenaihe toimijoille, jotka ovat vastuussa pakolaisten kotouttamispolitiikasta Ranskassa. Toteutustapa on myös ongelmallinen: tällä hetkellä on tarjolla vain perustason kielikursseja, eikä niitä mukauteta tulijoiden erilaisten tarpeiden mukaan. On hätkähdyttävää, että vain joka toinen pakolainen, joka on asunut EU:n alueella vähintään kymmenen vuotta, on saavuttanut edistyneiden tason vastaanottavan valtionsa kielestä, verrattuna 69 prosenttiin EU:n ulkopuolelta tulleisiin maahanmuuttajiin, jotka ovat asuneet maassa pitkään. Tämän perusteella olisi syytä pohtia tarvetta kehittää kielikursseja nimenomaan pakolaisille sopiviksi.

Suomi

Tutkimukset osoittavat, että Suomessa suomen kielen taito on välttämätöntä työllistymiseksi, ja yksi tärkein tekijä naispakolaisten ja naismaahanmuuttajien työn saannin kannalta noin yleensä. Vuoden 2014 UTH-tutkimuksessa (Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus) 27 % Suomeen muuttaneista pakolaisista arvioi kielitaitotasokseen alkeistason, 47 % keskitason, ja 21 % edistyneen tason. Pakolaistaustaiset olivat todennäköisemmin osallistuneet suomen kielen kurssille (88 %) verrattuna niihin maahanmuuttajiin, jotka olivat muuttaneet Suomeen muista syistä. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että kurssit on kohdennettu pakolaisille. Kielitaidon kehittyminen alkeistasosta keskitasolle parantaa vain sellaisten henkilöiden työnsaantimahdollisuuksia, jotka ovat

¹⁹ ibid

enintään suorittaneet peruskoulun. Toisen asteen tai korkeamman koulutuksen saaneilla keskitason suomen kielen taito ei vaikuta helpottavan työnsaantia. Kotouttamiskursseilla suomen kielen opetus ei yleensä yllä keskitasoa pidemmälle. UTH-tutkimuksen mukaan ihanteellisen koulutustason pitäisi määräytyä henkilön pohjakoulutuksen mukaan. Erään tutkimuksen mukaan, jossa tarkasteltiin englannin kielen vaikutusta pakolaisten kotoutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan, englantia pidetään yleisimpänä vieraana kielenä Suomessa, ja se on saavuttanut joiltain osin keskeisen aseman koulutuksessa ja työelämässä (Leppänen ja Nikula, 2007).

Johtopäätökset

Yllä olevan arvion perusteella voidaan tehdä useita johtopäätöksiä naispakolaisten ja naismaahanmuuttajien kielitarpeista viidessä partnerimaassa. Ensiksi voidaan päätellä, että sekä Britanniassa että Espanjassa on samantyyppisiä haasteita: sanojen ääntämys, eri aksentteja alueesta riippuen, idiomien käyttö, ihmisten tapa puhua nopeasti, ja tiettyjen fraasien käyttö. Tämä johtaa siihen, että naispuoliset pakolaiset ja pakkomaahanmuuttajat, jotka ehkä osaavat kielen perusteet joutuvat kamppailemaan entistä enemmän, koska heidän on mahdotonta oppia kaikkia aksentteja ja ääntämyksiä. Kolmessa muussa partnerimaassa, Kyproksella, Ranskassa ja Suomessa nostettiin esiin toinen huolenaihe. Kielitarpeet liittyvät puutteelliseen kotouttamispolitiikkaan sekä erityisesti siihen, että naispakolaisille ja -maahanmuuttajille ei ole tarjolla räätälöityjä kielikursseja.

Yhteenveto

Yllä olevan perusteella tässä raportissa ehdotetaan seuraavaa:

Tärkeimmät tulokset

Ensinnäkin oltiin yksimielisiä siitä, että vastaanottavan maan kielen osaaminen paitsi lisää naispakolaisten ja -maahanmuuttajien työnsaantimahdollisuuksia, mutta myös parantaa niiden naisten sopeutumista yhteiskuntaan, jotka jo työskentelevät vähittäiskaupassa tai pienteollisuudessa.

Yksi mainitsemisenarvoinen päätelmä on se, että yleiskielen kurssi ei riitä antamaan tarvittavaa osaamista maan kielestä. Naispakolaisten ja -maahanmuuttajien olisi tärkeää oppia aksentteja, idiomeja, ilmaisutapoja sekä eri ääntämystapoja, mikä auttaa heitä kommunikoimaan töissä, ja näin parantaa heidän integroitumistaan yhteiskuntaan. Esimerkiksi Britanniassa brittiläisen huumorin ymmärtämistä pidetään yhtenä tärkeimmistä tekijöistä sopeutumisessa. Ymmärryksen puute voi johtaa siihen, että ei tunne kuuluvansa joukkoon tai huumoria voidaan pitää loukkaavana. Ranskassa ehdotettiin, että maahanmuuttajanaisten olisi hyvä opetella oikea ranskalainen ääntämys, koska se voi vaikuttaa ymmärtämiseen, varsinkin kun kommunikoidaan ranskalaisten asiakkaiden kanssa, jotka osaavat vain äidinkieltään eivätkä ehkä ymmärrä yhtä hyvin toisenlaisia aksentteja.

Lisäksi tämän raportin perusteella voidaan todeta, että tulisi suunnitella erityisesti naispakolaisille ja naismaahanmuuttajille tarkoitettuja kielikursseja. Esimerkiksi Kyproksella ei riitä, että osaa yleiskreikkaa, koska siellä käytetään omaa murretta. Samoin Suomessa tultiin siihen tulokseen, että olisi hyvä tarjota eri tasoisia kielikursseja, koska esimerkiksi pienteollisuudessa työskentelevä ei ehkä tarvitse samoja kommunikointi- ja puhetaitoja kuin vähittäiskaupan alalla työskentelevä. Lopuksi, Espanjassa ja Kyproksella todettiin, että kun suunnitellaan kielikursseja naismaahanmuuttajille ja naispakolaisille, on tärkeää ottaa huomioon heidän asemansa huoltajina sekä muut kulttuuriset erot.

Suosituksukset

Yllä olevan perusteella raportti suosittaa seuraavaa:

1. Naismaahanmuuttajien tarvitsema kielikoulutus riippuu alasta. Siitä syystä olisi tehokkaampaa, että työnantaja tarjoaa kohdennettua koulutusta sen mukaan, missä työssä naismaahanmuuttaja työskentelee.
2. Kielituntien ja -koulutusten aikataulun tulisi olla joustava sellaisille naismaahanmuuttajille ja -pakolaisille, joilla on jo valmiiksi kiireinen aikataulu töiden tai lasten takia.
3. Kielikurssit tulisi suunnitella siten, että ne vastaavat eri kulttuureista tulevien naisten tarpeita (esimerkiksi ryhmä on pelkästään naisille).

4. Kielikoulutuksen yhdistäminen digitaitojen opiskeluun on tärkeää, jotta he oppivat välttämättömiä taitoja, kuten sähköpostien lähettäminen tai nettilomakkeiden täyttäminen.
5. Lisää kursseja edistyneemmille: useimmat pakolaisille tarjolla olevista kursseista kattavat vain perus- ja keskitason kielitaidon.
6. Painotetaan enemmän puhumista ja arjen kielenkäyttöä kuin muodollista kieltä tai kirjoitustaitoa, koska puhekieltä tarvitaan erityisesti vähittäiskaupassa ja asiakaspalvelualueilla.
7. Opetukseen on tärkeää sisällyttää slangia, idiomeja, aksentteja, ääntämistä ja murteita.

Terminologian taksonomia

Iso-Britannia

Englannin kielessä on lukuisia sanoja, joilla on eri merkityksiä. Yhdellä sanalla voi olla useita eri merkityksiä tai käyttötapoja. Sana **'get'** (saada) tai sen mennyt muoto **'got'** on yksi tällainen sana. Tässä joitain esimerkkejä:

- **I've got a car** = Minulla on auto.
- **I got my car fixed the other day** = Autoni korjattiin hiljattain.
- **I've got to go** = Minun täytyy lähteä.
- **I got a loaf of bread from the shop** = Ostin leivän kaupasta.
- **I've got to get this work finished** = Minun täytyy tehdä tämä työ loppuun.
- **I've got you** = Minä tuen sinua.

Sanojen 'get' ja 'got' merkitys on helppo ymmärtää asiayhteydestä, ja ne tulevat tutummiksi ajan myötä.

Yksi englannin kielen piirre ovat lyhenteet. Nykykielessä ja epämuodollisessa kielessä lyhenteet ovat hyvin yleisiä. Yksi yleisimmistä lyhenteistä, jota käytetään paljon puhekielessä on **'aint'** (ei ole). Sitä käytetään joskus 'isn't' sijaan: 'It ain't time to go home yet' (Ei ole kotiinlähdön aika vielä), tai rakenteen has not / have not (ei ole) sijaan: 'You ain't got long left till you finish your shift' (Vuorosi päättymiseen ei ole enää pitkä aika). Aint lausutaan joskus 'ent': 'It ent time to go home yet'. Yleensä nuoret käyttävät näitä muotoja enemmän kuin vanhat ihmiset, ja ainoastaan epämuodollisessa puheessa. Lyhenteiden erottaminen puheesta voi olla vaikeaa, jopa syntyperäisellä puhujalla.

'Could have' -rakenteesta käytetään yhä useammin lyhennettyä muotoa **'could've'** (olisi voinut), joka muutetaan helposti muotoon 'could of' varsinkin nuorten keskuudessa. 'Could of' korvaa usein 'could've'-rakenteen, ja samoin tehdään **'would've'** tai 'would have' kanssa. 'They are' (he ovat) -rakenteen lyhenne 'they're' on puheessa mahdoton erottaa sanoista 'there' (siellä) ja 'their' (heidän). Kun yrittää ymmärtää mitä sanotaan, on tärkeää miettiä asiayhteyttä, jossa sanoja käytetään.

Toinen lyhennetty muoto, jonka käyttö on lisääntynyt englannin kielessä on **'innit'** (eikö). Sitä käytetään usein lauseen lopussa, kun halutaan tietää, onko toinen samaa mieltä, esimerkiksi 'It's been a long day today innit' (Tänään on ollut pitkä päivä, eikö).

Haastatteluissa tuli ilmi useita sanoja ja lauseita, jotka olivat hankalia Iso-Britannian pienteollisuudessa tai vähittäiskaupassa työskenteleville naispuolisille pakolaisille ja pakkomaahanmuuttajille. Alla olevassa listassa olevat sanat voivat olla haastavia naismaahanmuuttajille, jos heillä on jo entuudestaan kielimuuri.

Sanat, kuten *gondola* (keskilattiakaluste), *omni channel retailing* (monikanavainen markkinointi) ja *visual merchandising* (visuaalinen markkinointi) voivat olla erityisen vaikeita, koska niitä ei käytetä arkikielessä. Tällaisen sanaston opettelu voi olla hyödyllistä, jos henkilö etsii töitä vähittäiskaupan alalta.

- **Click and Collect** (klikkaa ja nouda): Kun asiakas ostaa tuotteen netistä ja noutaa sen liikkeestä.
- **EPOS “Electronic Point of Sale”** (sähköinen maksupääte): Sähköinen järjestelmä, johon tallennetaan myynti ja pidetään kirjaa varaston tilanteesta.
- **Gondola** (keskilattiakaluste): Keskilattiakaluste on irrallinen hyllyjärjestelmä, johon voidaan asettaa myytäviä tuotteita.
- **Inventory** (varasto): Varasto tarkoittaa myynnissä olevien tuotteiden kokonaismäärää, jotka ovat joko myymälän puolella tai varastossa.
- **Merchandise Presentation** (tuotteiden esittely): Tämä viittaa siihen, mitä myymälä tekee esitelläkseen myytäviä tuotteita niin, että ne houkuttelevat enemmän ostajia. Siihen sisältyy eri värit, hintalaput, sekä myytävien tuotteiden esillepano ja sijainti myymälässä.
- **Merchandising** (markkinointi): Markkinoinnilla tarkoitetaan mitä tahansa toimintaa, joka edistää tuotteiden myyntiä. Sillä houkuttelee asiakasta ostamaan tuote, kun hän on sisällä liikkeessä.
- **Omni-Channel Retailing** (monikanavainen markkinointi): Olla näkyvillä eri nettisivustoilla ja kanavilla.
- **Point of Purchase Display** (myyntipisteilmoitus): Tarjousilmoitus myymälän etualalla tai lähellä kassoja, jossa ilmoitetaan viime hetken tuotetarjouksista.
- **Back of house** (takahuone): Alue kaupassa, johon asiakkaat eivät pääse. Täällä voidaan pitää myös varastoa.
- **Front of house/ shop floor** (myymälä): Alue kaupassa, johon asiakkailla on pääsy.
- **Visual merchandising** (visuaalinen markkinointi): Kaikki, mitä yritys tekee esitelläkseen tuotteitaan ja edistääkseen myyntiä.

Kypros

- **Posa ine? (Πόσα είναι?)** Tarkoittaa: Paljonko se maksaa? (lausutaan ‘posa kamni’ kyproksenkreikaksi)²⁰

²⁰ <https://theculturetrip.com/europe/cyprus/articles/21-essential-phrases-youll-need-in-cyprus/>

- [kaltse] ‘sukat’ (lausutaan klatses kyproksenkreikaksi)²¹
- Maskuliinia käytetään ammattinimikkeissä, vaikka henkilö olisi nainen (esim. [diefthintis] ‘pääjohtaja’ eikä yleiskreikan [i diefthintria])²²
- «έχετε» – ”sinulla on” lausutaan “eshete” eikä “ehete.”²³
- **Katalava (minä ymmärsin)** lausutaan ‘**Ekatalava**’: kyproksenkreikassa säilyy muinaiskreikan -e kaikissa menneissä muodoissa²⁴
- **Edo (täällä)** lausutaan (dame)²⁵

Huom: Hiljattain on kehitetty sanakirja, joka kääntää yleiskreikan sanoja kyproksenkreikaksi: <https://wikipriaka.com/>

Yleinen ongelma on myös rahaan liittyvät sanat ja lauseet, joilla ilmaistaan asiakkaalle ostosten summa. Esimerkiksi haastateltavat eivät tunne kreikan numeroita ja lukuja. Lisäksi hankaluuksia tuotti:

‘Paljonko tämä maksaa?’

Myös tervehdykset ja small talk heidän ja asiakkaiden tai kollegojen välillä. Vaikka kaikki haastateltavat ymmärtävät perustervehdykset, kuten ‘hei’, ‘hyvää huomenta’ jne, heille on vaikeampi ymmärtää small talkia, kuten:

- ***“Mitä teit viikonloppuna”***
- ***“Tänään on kaunis ilma”***
- ***“Tänään on todella kuuma”***

Myös yleisimmät ohjeet ja käskyt tuottavat hankaluuksia:

- ***“Voitko tuoda minulle...”***
- ***“Voitko siivota...”***

Lopuksi, kaikki haastateltavat ilmoittivat, että heillä on vaikeuksia tunnistaa asioita ja sanoja. Esimerkiksi henkilö, joka työskentelee elintarviketehtaalla, kertoi että hänen työnantajansa sanoo vihannesten tai tuotteiden nimet kreikaksi ja näyttää ne elein.

²¹https://escholarship.org/content/qt3qx6t51c/qt3qx6t51c_noSplash_ddd4cc95cc95e3c5767d8dbce9fc56a6.pdf

²² Ibid

²³ https://www.kiprinform.com/en/cyprus_interesting/the-cypriot-language/

²⁴ file:///C:/Users/chris/CSI%20Dropbox/Christina%20Michael/My%20PC%20(DESKTOP-6SSJD1N)/Downloads/Cyprus_-_Encyclopedia_of_Linguistics.pdf

²⁵ Ibid

Ranska

Ranskan kielen vaikeudet tämän tyyppisissä töissä tulevat esiin myös muissa yhteyksissä:

- Eräs yleisimmistä haasteista ranskan kielessä on sanan oikean suvun valinta. Vähittäiskaupassa yksi esimerkki ongelmasta on tietää, onko *hame* tai *takki* maskuliini vai feminiini. Muut seikat, jotka voivat vaikuttaa ymmärrykseen liittyvät ääntämiseen. Esimerkiksi eri nasaaliäänteet tai ranskalainen 'r' voivat olla hankalia²⁶.
- Verbien taivutus ja subjunktiivin oikea käyttö voivat olla vaikeita kieltä opiskeleville²⁷. Esimerkiksi, jos halutaan sanoa **“Minun tarvitsee juoda vettä” (“il faut que je boive de l’eau”)**. Koska “tarvita” ilmaisee välttämättömyyttä, “juoda” pitää taivuttaa subjunktiivissa (suomessa ei ole vastaavaa). Ranskan kielessä indikatiivin verbin **“bois”** ja subjunktiivin verbin **“boive”** erot ovat pieniä, mutta merkittäviä.
- Sanojen sidonta voi myös olla vaikea oppia. Esimerkiksi lauseessa **“cette juppe coute deux euros” (tämä hame maksaa kaksi euroa)**, x sanassa *deux* sidotaan euros-sanan e:hen.
- Lisähaasteetta ranskan kielen fonetiikkaan tuovat **ääntymättömät kirjaimet**. Aloittelijat lausuvat usein **“-ent”** -päätteen verbien kolmannen persoonan monikossa, mutta tämä on väärin. Esimerkiksi verbissä **“travailler” (työskennellä)** kolmannen persoonan monikko on **“travaillent”**, mutta **“ent”** -päätettä ei lausuta.

Espanja

Vaikka espanjan kielen perustason saavuttamista pidetään suhteellisen helppona, edistyneemmän tason saavuttaminen vaatii enemmän ponnisteluja. Suurimpina haasteina pidetään:

- Sekaannukset substantiivien suvun suhteen. Sanojen suku osoittaa enemmän kuin pelkästään maskuliinisen ja feminiinisen, koska sanan suvun muuttaminen voi myös muuttaa sanan merkitystä, (esimerkiksi: *puerto* (satama) vs *puerta* (ovi)).
- Kuten muissa romaanisissa kielissä, verbit pitää taivuttaa paitsi oikeassa aikamuodossa myös oikeassa moduksessa. Puhujan täytyy oppia erottamaan milloin käytetään indikatiivia (“todellinen”, “kuvaileva”) ja milloin subjunktiivia (kun puhutaan toiveista ja mahdollisuuksista). Tämä on tärkeä ero, ja molempia käytetään laajasti arkikielessä.
- Moniin muihin kieliin verrattuna espanjassa käytetään kahta olla-verbiä (“*ser*” ja “*estar*”), joiden käyttö riippuu toiminnan kestosta. Erot kahden verbin välillä voivat olla hienovaraisia, ja sen seurauksena esimerkiksi monet sanaleikit voivat olla erityisen haastavia niille, joiden äidinkieli ei ole espanja.

²⁶ <https://www.private-frenchlessons-paris.com/blog/frenchlanguage/2873-5-difficulties-french-language>

²⁷ https://www.researchgate.net/publication/42795984_'French_is_the_Language_of_Love_and_Stuff'_Student_perceptions_of_issues_related_to_motivation_in_learning_a_foreign_language

- Lopuksi, espanjan kielessä on paljon murteita, jotka eroavat ääntämykseltään ja sanastoltaan. Vaikka useimmat espanjankieliset pystyvät kommunikoimaan sujuvasti yleiskielellä, syvempi sopeutuminen kulttuuriin voi vaatia paikallismurteen hallintaa.

Suomi

Haastateltavien mukaan suurimmat haasteet suomen kielessä ovat puhekielen ja slangin (erityisesti Helsingissä käytetyn puhekielen) poikkeavuus kirjoitetusta, muodollisesta suomen kielestä. Kielikursseilla opitaan lähinnä kirjakieltä, eikä panosteta puhekieleen tai epämuodollisempaan kielenkäyttöön. Tämä on ongelmallista, koska kaikki haastateltavat ovat yhtä mieltä, että asiakaspalvelutyössä puhekielen hallinta on tärkeää, jotta asiakkaiden kanssa voi kommunikoida sujuvasti.

Muita suomen kielen haasteita ovat ääntäminen, koska samankaltaisilla sanoilla on eri merkitykset riippuen vokaalien tai konsonanttien määrästä (esim. sanoissa ”tuli” ja ”tuuli”; ”kuka” ja ”kukka”).

Pitkät sanat ovat myös vaikeita, koska suomen kielessä on paljon pitkiä sanoja ja yhdyssanoja.

Yksi haastateltavista kommentoi:

”Suomen kielioppi on aika vaikeaa ja siinä on yhteensä 16 sijamuotoa. Joidenkin sanojen ääntämisessä on eroja, vaikka minusta ne kuulostavat samalta.”

Myös kirjainten ”ä”, ”ö” ja ”y” ääntäminen koettiin hankalana.

Lähteet

21 Essential Phrases You'll Need in Cyprus, Culture Trip, luettavissa:

<https://theculturetrip.com/europe/cyprus/articles/21-essential-phrases-youll-need-in-cyprus/>

ASAP project, 2016: Section 96 Support. Luettavissa: <https://www.asaproject.org/uploads/Factsheet-1-section-95.pdf>

Bontenbal, I., Pekkarinen, A. G., & Lillie, N. (2019). Finnish integration policies as barriers and enablers to migrant labour market integration. SIRIUS WP3 national report. Linkki:

<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/yfi/en/staff/bontenbal-ilona/wp3-finland-nationalreport-1.pdf>

Bloch, A 2004. Refugee women and

employment. Luettavissa: https://www.refugeewomen.org.uk/PDF/Refugee_Women_and_Employment_27.pdf

Cypriot Culture, Cultural Atlas, luettavissa: <https://culturalatlas.sbs.com.au/cypriot-culture/cypriot-culture-communication>

Cyprus Overview, European Union, luettavissa: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/cyprus_en

Employment and unemployment in Finland (lähde: Statistics Finland)

<https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/en/content/employment-and-unemployment>

Fernández-Reino, M. and , 2021: Dr. Rienzo, C, 2021: Migration

Observatory. Luettavissa: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-in-the-uk-labour-market-an-overview/>

Fernandez-Reino, M 2021, Migration Observatory: English Language use and proficiency of Migrants in the UK. Luettavissa: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/english-language-use-and-proficiency-of-migrants-in-the-uk/>

Finnish Integration Policies as Barriers and Enablers to Migrant Labour Market Integration. SIRIUS WP3 national report. 2019. Ilona Bontenbal, Anna-Greta Pekkarinen

Finland's 'Refugees of the year' call for better integration, more equality.

https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finlands_refugees_of_the_year_call_for_better_integration_more_equality/11993657

Foreign women difficult to find employment in Finland <https://www.mipex.eu/raportti-ulkomaalaisten-naisten-vaikea-saada-toita-suomesta-tilanne-pohjoismaista-huonoin>

Forsander, A. (2003). Insiders or outsiders within? Immigrants in the Finnish labor market. Finnish Yearbook of Population Research, 55-72

Ganassin, S and Holmes, P. 2013: Multilingual research practices in community research: The case of migrant/refugee women in North East

England. Luettavissa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijal.12043>

Gender Dynamics across Reception and Integration in Cyprus, Maria Angeli, julkaissut the Mediterranean Institute of Gender Studies 2020, luettavissa: <https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/2020/09/WP6-Report-Cyprus.pdf>

Gov.UK, 2020: How many people do we grant asylum protection to? Luettavissa: <https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-statistics-year-ending-march-2020/how-many-people-do-we-grant-asylum-or-protection-to>

Guidelines for Best Practice of Inclusion based on Needs Analysis of Refugee Families, Cyprus National Report, julkaissut Cardet 2018, luettavissa: <https://support-refugees.eu/media/sofie-national-report-cy-en.pdf>

Helsinki Times Article, 2021. Harder for immigrant women to find jobs in Finland rather than in other Nordic countries. <https://www.helsinkitimes.fi/finland/news-in-brief/18669-report-harder-for-immigrant-women-to-find-jobs-in-finland-than-other-nordic-countries.html>

Integration into the Labour Market and Skills Training of Migrants in Cyprus, Maria Angeli, julkaissut the Mediterranean Institute of Gender Studies 2020, luettavissa: <https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/2020/06/WP5-Report-Cyprus-Labour-Market.pdf>

Jalava, I. (2011). *The role of the English language in the integration of refugees into Finnish society*. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26723/URN:NBN:fi:juu-2011040310583.pdf>

Kielitaito – avain moneen lukkoon Maahanmuuttajien näkemyksiä kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä (Language skills - the key to many locks Immigrants' views on integration factors contributing to success) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0597-0>

Kostiainen, E. & Laakso, S. (2014) *Turun TE-toimiston kansainvälisten palveluiden asiakkaiden työllistyminen ja ansiotaso. Kaupunkitutkimus TA Oy. Maahanmuuton ja kotouttamisen suunta 2011–2014*. (2015)

Leppänen, S. and Nikula, T. (2007) *Diverse Uses of English in Finnish Society: Discourse-pragmatic Insight into Media, Educational and Business Context*. *Multilingua* 26(4), 333–380.

LINGUISTIC PRACTICES IN CYPRUS AND THE EMERGENCE OF CYPRIOT STANDARD GREEK, Amalia Arvaniti, 2006, luettavissa: https://escholarship.org/content/qt3qx6t51c/qt3qx6t51c_noSplash_ddd4cc95cc95e3c5767d8dbce9fc56a6.pdf

Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät –työryhmän loppuraportti ja toimenpideoesitykset. Julkaissut Ministry of Economic Affairs and Employment 36/2017. 29

Ministry of the Interior & Ministry of Economic Affairs and Employment. Publication 2/2015. Helsinki.

Ministry of Economic Affairs and Employment. (2016) *Kunnille suunnattu palvelukysely*. Ministry of Economic Affairs and Employment Publications. 23/2016. Ministry of Economic Affairs and Employment. (2017)

Ministry of Education and Culture. (2017) *Maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminta*. Publication of the Ministry of Education and Culture 2017:38. Helsinki

Migrant integration policy index. Finland. 2019. <https://www.mipex.eu/finland>

Mwai, A. & Ghaffar, N. (2014) *The role of learning Finnish language in the integration process of immigrant women*. Thesis. Diaconia University of Applied Sciences.

ÖLNCX CBÅ& Nathan Lillie. <https://www.jyu.fi/wp3-finland-nationalreport-1>

Pittaway, E., & Van Genderen Stort, A. (2011). *A dialogue with refugee women in Finland. Protectors, Providers, Survivors*. UNHCR and Centre for Refugee Research, University of New South Wales, Australia.

Population with foreign background in Helsinki (lähde: Tilastokeskus)
<https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/en/content/refugees-and-asylum-seekers>

Sarvimäki, Matti. *Labor Market Integration of Refugees in Finland*, 2017.
<https://vatt.fi/documents/2956369/4207575/t185.pdf/466d79aa-ec0d-4982-9b5d-e45b536d6ae2>.

Service design of employment services for immigrants in Helsinki and Espoo area. Turku UAS, 2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/339795/Hussain_latazaz.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Support, guidance and counselling of unemployed immigrant women in Helsinki to the Finnish labour market. UAS thesis, 2019.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265209/Final%20Thesis%20word%20%28B%20%26%20E%29.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

The Cypriot Language, luettavissa: https://www.kiprinform.com/en/cyprus_interesting/the-cypriot-language/

Towards a Comprehensive Refugee Integration Strategy for Cyprus, julkaissut UNHCR 2018, luettavissa: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/07/Integration_Report_2018.pdf

Yle News Article, 2020. Finland has not performed as well as its Nordic neighbours in terms of getting immigrant women into the workforce, 2020.
https://yle.fi/uutiset/osasto/news/report_finland_trails_nordics_in_employing_immigrant_women/11170260